

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 500, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

**IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
FEDERALNOG ZAVODA ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO
OSIGURANJE
FEDERALNOG ZAVODA ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO
OSIGURANJE**

MOSTAR

ZA 2011.GODINU

Broj:05-01/12

Sarajevo, maj 2012. godine

**MENADŽMENTU
FEDERALNOG ZAVODA ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE MOSTAR
FEDERALNOG ZAVODA ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE MOSTAR**

NEZAVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE

Osnova za reviziju

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja **Federalnog zavoda za mirovinsko/penzijsko i invalidsko osiguranje** za 2011. godinu (bilansa stanja na dan 31. decembar 2011. godine i odgovarajućeg računa prihoda i rashoda, izvještaja o izvršenju finansijskog plana za godinu koja se završava na taj dan), te reviziju usklađenosti poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima i pregleda značajnih računovodstvenih politika i drugih napomena uz finansijske izvještaje.

Odgovornost rukovodstva

Rukovodstvo Federalnog zavoda za mirovinsko/penzijsko i invalidsko osiguranje odgovorno je za izradu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u skladu sa posebnim propisima u Federaciji o računovodstvu i finansijskom izvještavanju u javnom sektoru. Ova odgovornost obuhvata: osmišljavanje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed korupcije i prevare, odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u datim okolnostima. Rukovodstvo je također odgovorno za usklađenost poslovanja Federalnog zavoda za mirovinsko/penzijsko i invalidsko osiguranje sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima na osnovu revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u FBiH ("Sl. novine FBiH", broj 22/06) i Međunarodnim standardima Vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI). Ovi standardi nalažu da radimo u skladu sa etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava, da se u razumnoj mjeri uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze te da je poslovanje usklađeno sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Revizija uključuje provođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o usklađenosti poslovanja i o iznosima i objelodanjivanjima datim u finansijskim izvještajima. Izbor postupka je zasnovan na revizorskom prosuđivanju, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u cilju osmišljavanja revizorskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efektivnosti internih kontrola. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja.

Smatramo da su pribavljeni revizorski dokazi dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnovu za naše revizorsko mišljenje.

Osnova za izražavanja mišljenja:

- 1. Federalni zavod mirovinsko/penzijskog i invalidskog osiguranja je u finansijskim izvještajima za 2011. godinu iskazao višak rashoda nad prihodima (deficit) u iznosu od 51.805.469 KM. Isti je pokriven viškom prihoda nad rashodima iz 2010. godine u iznosu od 50.371.818 KM a nepokriveni dio iskazan je u iznosu od 1.433.651 KM. Iskazani deficit je uglavnom posljedica neusaglašenosti Finansijskog plana Federalnog zavoda sa Budžetom Federacije BiH za 2011. godinu u dijelu planiranih prihoda po osnovu transfera iz Budžeta FBiH što nije u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH, ali i u usvajanju takvog neusaglašenog Plana od strane Parlamenta FBiH. Naime, Federalni zavod je u Finansijskom planu za 2011. godinu iskazao prihod po osnovu transfera iz**

Budžeta FBiH na ime duga Vlade FBiH (po osnovu refundacije isplaćenih penzija pod povoljnijim uslovima iz sredstava doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje) i po tom osnovu na rashodovnoj strani Finansijskog plana iskazao je povećanje penzija za 4%. Federalni zavod je od 01.04.2011. godine izvršio povećanje penzija koje se finansiraju iz doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje povećanjem koeficijenta usklađivanja penzija sa 1,65 na 1,73 zašto je dobio i saglasnost Vlade FBiH. Međutim, Budžetom FBiH za 2011. godinu sredstva na ime izmirenja duga Vlade FBiH nisu planirana i nisu doznačena Federalnom zavodu, što je u konačnici imalo za posledicu iskazivanje navedenog deficita. (Tačke 4.3 i 4.6.1 Izvještaja).

2. Poslovi Središnje administrativne službe ne obavljaju se u sjedištu Federalnog zavoda, kako je to regulisano Zakonom o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranju i Statutom Federalnog zavoda, što može imati uticaja na ekonomičnost i efikasnost poslovanja Zavoda (Tačka 4.2. Izvještaja).

Mišljenje sa rezervom

Po našem mišljenju, osim za efekte koje na finansijske izvještaje mogu imati stavke navedene u prethodnom pasusu, finansijski izvještaji **Federalnog zavoda za mirovinsko/penzijsko i invalidsko osiguranje** po svim bitnim pitanjima prikazuju istinito i objektivno stanje imovine i obaveza na dan 31.12.2011.godine, rezultate poslovanja te novčani tok za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Finansijsko poslovanje Federalnog zavoda za mirovinsko/penzijsko i invalidsko osiguranje u toku 2011. godine, osim za napomenu navedenu u tačkama 1 i 2. u prethodnom pasusu, bilo je u svim materijalno značajnim aspektima usklađeno sa važećom zakonskom regulativom.

Sarajevo: 10.maj 2012. godine

Bez dalje kvalifikacije našeg mišljenja, skrećemo pažnju na sljedeće:

Donošenje posebnih propisa od strane Vlade FBiH, kojima se, za određene kategorije osiguranika, omogućava pravo na penziju pod povoljnijim uslovima, a da od strane iste, u kontinuitetu, nisu bila obezbjeđena sredstva za te namjene, dovelo je do stvaranja velikog dugovanja Vlade FBiH. Naime, Vlada FBiH na ime duga po ovom osnovu (zaključno sa 31.12.2010. godine) duguje Federalnom zavodu 180.979.871 KM, što ima negativan uticaj na likvidnost Federalnog zavoda. Za navedeni iznos vezan je sudski spor Federalnog zavoda protiv Vlade FBiH za koji je u 2012. godini Općinskog sud u Sarajevu donio Presudu u korist Federalnog zavoda. Ističemo da, ne samo, da se dug Vlade Federacije ne smanjuje već se isti povećava tako da, prema evidencijama Federalnog zavoda sa 31.12.2011. godine dug Vlade Federacije iznosi 195.212.066 KM.

Zamjenik generalnog revizora

Branko Kolobarić, dipl. oec

Generalni revizor

Dr. sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

S A D R Ž A J

1.	UVOD.....	1
2.	PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE.....	1
3.	REZIME.....	2
4.	NALAZI I PREPORUKE	3
4.1	Osvrt na preporuke iz prethodnog izvještaja.....	3
4.2	Sistem internih kontrola	4
4.3	Finansijski plan za 2011. godinu	5
4.4	Prihodi i primici.....	6
4.5	Tekući rashodi	7
4.5.1	Rashodi stručne službe Federalnog zavoda	7
4.6	Tekući transferi.....	8
4.6.1	Rashodi penzija	8
4.7	Nabavke i kapitalni izdaci.....	11
4.8	Stalna sredstva, potraživanja, obaveze	11
4.8.1	Stalna sredstva	11
4.8.2	Potraživanja	12
4.8.3	Obaveze	12
4.9	Ostali nalazi	12
4.9.1	Vanbilansna evidencija	12
4.9.2	Sudski sporovi	13
4.10	Aktivnosti na konsolidiranju IT sistema Zavoda.....	13
	PRILOG BR. 1.....	1

IZVJEŠTAJ
O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
FEDERALNOG ZAVODA ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE MOSTAR
FEDERALNOG ZAVODA ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE MOSTAR
za 2011. godinu

1. UVOD

Federalni zavod za mirovinsko/penzijsko i invalidsko osiguranje Mostar (u daljem tekstu: Federalni zavod) je javna ustanova, izvanbudžetski fond formiran Zakonom o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine 2001. godine, reorganizacijom zatečenih nosilaca osiguranja: Društvenog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Bosne i Hercegovine (DF PIO BiH) i Zavoda mirovinskog i invalidskog osiguranja Mostar (Zavod MIO - Mostar). Osnovna djelatnost Federalnog zavoda je utvrđena Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju (u daljem tekstu: Zakon), Zakonom o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja FBiH i Statutom Federalnog zavoda, a odnosi se na: osiguranje zakonitosti u ostvarivanju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, odlučivanje u prvom i drugom stepenu upravnog postupka u ostvarivanju prava i obaveza iz penzijskog i invalidskog osiguranja, osiguranje provođenja penzijskog i invalidskog osiguranja primjenom međunarodnih ugovora u socijalnom osiguranju, vođenje odgovarajuće evidencije o osiguranicima i korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, vođenje informacionog sistema koji osigurava obavljanje djelatnosti Federalnog zavoda, isplata penzija, prikupljanje sredstva za penzijsko i invalidsko osiguranje iz drugih izvora, te donošenje općih akata za provođenje penzijskog i invalidskog osiguranja.

Stupanjem na snagu Zakona o jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa od 01.01.2011. godine poslovi prijave, objave i kontrole obrasca M4 i poslovi kontrole doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje koji su se obavljali u Federalnom zavodu prelaze na Poreznu upravu Federacije BiH. Međutim na Federalnom zavodu ostaju poslovi prijave, objave i kontrole obrasca M4 zaključno za 2010. godinu.

Federalnim zavodom upravlja Upravni odbor koji imenuje Vlada FBiH a koji ima 11 članova (10 članova se imenuje na prijedlog vlada kantona, a jedan član na prijedlog Udruženja penzionera FBiH) i imenuje se na rok od dvije godine. Tokom revidirane godine u razdoblju od 23.01.2011. godine do 07.07.2011. godine Federalni zavod je poslovao bez Upravnog odbora, što je predstavljalo veliki problem u poslovanju istog. U periodu od 07.07. do 04.12. 2011. godine Federalnim zavodom je upravljao privremeni Upravni odbor. Članovi Upravnog odbora u novom nepotpunom sazivu (samo 9 članova jer dva kantona nisu imenovala svog predstavnika) imenovani su Odlukom Vlade FBiH br.V398/2012 od 28.03.2012.godine na period od 2 godine.

Nadzor nad radom Federalnog zavoda obavlja Nadzorni odbor, koji broji tri (3) člana koje imenuje Vlada Federacije na period od dvije godine. Nadzorni odbor imenovan je 10.08.2010.godine. Predsjednik Nadzornog odbora razriješen je dužnosti 22.12.2010. godine na čije je mjesto imenovan novi predsjednik na mandat od dva mjeseca. Istekom njegovog mandata nije imenovan novi predsjednik sve do 07.06.2011. godine.

Na dan 31.12.2011. godine u Federalnom zavodu je bilo 869 uposlenih.

Saglasno Zakonu o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja i Statutu Federalnog zavoda, sjedište Federalnog zavoda je u Mostaru, ulica Dubrovačka b.b.

2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE

Predmet revizije su finansijski izvještaji Federalnog zavoda za 2011. godinu, pravilnost i usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Cilj revizije finansijskih izvještaja je da omogući revizoru da izrazi mišljenje o finansijskim izvještajima koji su predmet revizije, tj. da li finansijski izvještaji, u materijalno značajnom smislu, objektivno i istinito prikazuju finansijsko i materijalno stanje Federalnog zavoda na dan 31.12.2011. godine, izvršenje Finansijskog plana za godinu koja se završava na taj dan, da li je poslovanje usklađeno sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima, da li je trošenje javnih sredstava namjensko te da li su

finansijski izvještaji sačinjeni u skladu sa posebnim propisima o računovodstvu i finansijskom izvještavanju u javnom sektoru.

Revizija je obavljena u skladu sa internim planskim dokumentima revizije, u periodu od januara do maja 2012. godine.

S obzirom da se revizija obavlja ispitivanjem na bazi uzorka i da postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške mogu ostati neotkrivene.

3. REZIME

Izvršenom revizijom poslovanja Federalnog zavoda FBiH za 2011. godinu konstatovali smo određeni broj propusta i nepravilnosti, a u cilju otklanjanja istih dali smo sljedeće preporuke:

- *Federalni zavod, u cilju efikasnosti i ekonomičnosti poslovanja, treba konačno da stvori uslove za obavljanje poslova Središnje administrativne službe u sjedištu iste, kako nalaže Zakon o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja FBiH i Statut Federalnog zavoda.*
- *Preporučujemo Uredu interne revizije Federalnog zavoda da u svom Godišnjem planu i programu rada planira aktivnosti u svih deset Kantonalnih administrativnih službi Federalnog zavoda (posebno aktivnosti vezane za postupke rješavanja o pravima iz penzijsko i invalidskog osiguranja) u cilju sveobuhvatnijeg i efikasnijeg nadzora i unapređenja poslovanja cjelokupnog Zavoda.*
- *Po sticanju uslova izvršiti izdvajanje sredstava u stalnu rezervu i korištenje istih u skladu sa Zakonom o penzijsko i invalidskom osiguranju u cilju sigurnosti budućeg poslovanja i održive likvidnosti.*
- *Skupa sa resornim ministarstvom i Federalnim ministarstvom finansija poduzeti aktivnosti i osigurati da se sredstva u Budžetu Federacije BiH za isplatu penzija pod povoljnijim uslovima planiraju i doznačavaju u skladu sa usaglašenim Finasijskim planom Federalnog zavoda i mjesečnim zahtjevima odnosno fakturama za refundaciju već isplaćenih penzija pod povoljnijim uslovima.*
- *Po dobivanju utvrđenog autentičnog tumačenja članka 126. Zakona o penzijsko i invalidskom osiguranju, poduzeti aktivnosti i postupiti u skladu sa istim.*
- *U saradnji sa resornim ministarstvom, okončati aktivnosti na dopuni Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica u cilju otklanjanja svih nejasnoća u primjeni člana 31a i 31b, kako bi se otpočelo sa primjenom navedenog Zakona u potpunosti.*
- *Rješenje o priznavanju prava na penzije izdavati u skladu sa zakonskim propisima, a ukoliko u Zakonu na osnovu kojeg se treba priznati pravo postoje nedorečenosti i različita tumačenja pojedinih članova zakona, treba tražiti tumačenje ili inicirati izmjenu i dopunu zakona kako nebi dolazilo do sudskih sporova i povećanja troškova Federalnog zavoda.*
- *Izvršiti usaglašenje potraživanja sa Vladom FBiH za potraživanja iskazana sa 31.12.2011. godine po osnovu isplaćenih penzija pod povoljnijim uslovima kako je to regulisano važećim propisima.*
- *Poduzimati i dalje radnje kako bi se objekti i poslovni prostori evidentirani na vanbilansnoj evidenciji zaštitili od devastiranja i stavili u funkciju u vlasništvu Federalnog zavoda i izvještavati o istom.*
- *Preduzimati aktivnosti na implementaciji predloženih budućih rješenja iz studije "Analiza postojećeg stanja i prijedlog plana razvoja informacionog sistema Federalnog zavoda" kako bi se osigurao princip da je cijeli proces evidencije, obračun, isplata penzija podržan jednim sistemom kako bi se eliminirali rizici da se pravo na penziju ostvaruje pod različitim uvjetima i spriječilo dupliranje troškova za održavanje i razvoj sistema.*

- *Preporučujemo izradu kontrolne liste mjesečnog obračuna penzija iz sličnih podataka koji se generiraju u različitim dijelovima sistema u svrhu kontrole putem rekonzilacije ulaza i izlaza sistema.*
- *U komunikaciji sa Poreznom upravom preduzeti adekvatne aktivnosti kako bi razmjena podataka putem interfejsa sa JIS sistemom funkcionirali na zadovoljavajući način.*
- *Izvršiti dopunu u matičnih podataka osiguranika i penzionera za nedostajući JMBG kao bitan podatak identifikacije osobito u dijelu razmjene sa drugim sistemima u kojima je JMBG ključni podatak za vezu sa podacima (Porezna uprava FBiH, Zavodi zdravstvenog osiguranja, Federalno ministarstvo rada i socijalne skrbi, sistemi Republike Hrvatske).*
- *Preporučujemo izradu interne web stranice Zavoda i osiguranje adekvatne zaštite od prekomjernog zagrijavanja prostorije za server.*

4. NALAZI I PREPORUKE

4.1 Osvrt na preporuke iz prethodnog izvještaja

Na osnovu izvršene revizije finansijskih izvještaja za 2011. godinu, a u sklopu iste i provjere da li je postupljeno po preporukama datim u prethodnim revizijama, ističemo da Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje

nije postupio po preporukama koje se odnose na:

- stvaranje uslova za obavljanje poslova Središnje administrativne službe u sjedištu iste u skladu sa Zakonom o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja FBiH i Statutom Federalnog zavoda,
- osiguranje uspostavljanja ugovornog odnosa sa Institutom za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u skladu sa Zakonom o osnivanju Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja i Uredbom o plaćanju troškova medicinskog vještačenja iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja. Međutim, Presudom ustavnog suda Federacije BiH od 06.06.2011. godine utvrđeno je da je navedena Uredba u nesaglasnosti sa Ustavom Federacije BiH i istom se daje mogućnost da se Zakonom uredi materija koja je regulisana osporenim Uredbom. Do kraja naše revizije Zakon nije donesen ali smo od odgovorne osobe informisani da je isti u proceduri.

Preporuke po kojima je postupljeno odnose se na:

- osigurana je kontrola podataka o stažu osiguranja i plaći osiguranika i korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja (obrazac M4) od strane Federalnog zavoda, kako je to regulisano Zakonom o matičnoj evidenciji o osiguranicima i korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja,
- finansijski plan Federalnog zavoda za 2011. godinu koji je usvojio Parlament FBiH objavljen je u Službenim novinama Federacije BiH kada je objavljen i Budžet FBiH,
- izvršeno je preknjižavanje sa konta sredstava u pripremi iznosa od 1.562.567 KM, koji se odnosi na vrijednost objekta „Šik Ključ“ na izvanbilansnu evidenciju,
- izvršeno je knjigovodstveno evidentiranje potraživanja nastalih po osnovu vansudskih poravnanja za dospjele a neizmirene obaveze po osnovu penzijskog i invalidskog osiguranja kao i potraživanja po osnovu pretplata penzija,
- poduzimaju se radnje kako bi se objekti i poslovni prostori evidentirani na vanbilansnoj evidenciji zaštitili od devastiranja i stavili u funkciju u vlasništvu Federalnog zavoda,
- poduzimaju se aktivnosti na realizaciji Studije „Analiza postojećeg stanja i prijedloga plana razvoja informacijskog sistema Federalnog zavoda“ koja treba da posluži Upravnom odboru Zavoda kao stručna pomoć pri donošenju Odluka o razvoju informacionog sistema Federalnog zavoda. U 2011. godini vršena je nabavka informatičke opreme i formiran tim za upravljanje projektom izgradnje jedinstvenog informacionog sistema.

Preporuke po kojima je djelimično postupljeno odnose se na:

- pokrenuta je inicijativa na dopuni Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica u cilju otklanjanja svih nejasnoća u primjeni člana 31a i 31b, kako bi se otpočelo sa primjenom navedenog Zakona u potpunosti. Međutim izmjena i dopuna još uvijek nije izvršena,
- preispitivanje i usaglašavanje razlike obračunatih i uplaćenih doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje do pune stope doprinosa za period 1998. - 2000. godina bivšeg Federalnog ministarstva odbrane i Vojske Federacije BiH. Po izjavi odgovornih, radna grupa formirana u 2008. godini za utvrđivanje stanja ovoga duga, sačinila je radnu verziju izvještaja o utvrđenom stanju. Konačan izvještaj nije verificiran od nadležnog organa.

4.2 Sistem internih kontrola

Izvršena je procjena funkcionisanja sistema internih kontrola u Federalnom zavodu, kako bi se uvjerali da li uspostavljene interne kontrole, osiguravaju potpunu primjenu i usklađenost sa zakonskim propisima, tačnu i potpunu računovodstvenu evidenciju, kao i ekonomično i efikasno trošenje javnih sredstava. Odgovornost na uspostavi sistema internih kontrola je na menadžmentu Federalnog zavoda, a temelj funkcionalnog sistema internih kontrola je postojanje odgovarajućeg kontrolnog okruženja. Polazni osnov za uspostavu **kontrolnog okruženja** je adekvatna organizaciona struktura i kvalitetni interni akti.

Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta Federalnog zavoda sa koeficijentima složenosti radnih mjesta utvrđen je opis poslova i radnih zadataka svakog uposlenika i odgovornost uposlenih. Tokom 2010. godine Federalni zavod je izvršio izmjene i dopune navedenog Pravilnika kojima je u sektoru za ekonomsko finansijske poslove formirano odjeljenje za aktuarske i analitičko planske poslove, koje između ostaloga obavlja poslove izrade finansijskih planova, programa i izvještaja Federalnog zavoda. Također izmjenama i dopunama formiran je Ured za odnose sa javnošću. U oktobru 2011. godine usvojen je od strane Upravnog odbora novi Pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje sa koeficijentima složenosti radnih mjesta. Novim Pravilnikom sistematizovana su **832** radna mjesta, što je značajno smanjenje u odnosu na prethodni pravilnik a isti je u primjeni od 01.01.2012. godine. Razlog smanjenja je i prelazak dijela poslova sa Federalnog zavoda na Poreznu upravu FBiH. Također novim Pravilnikom formiran je novi Sektor za zastupanje i upravljanje imovinom sa dva odjeljenja a čiji glavni zadatak je rješavanje problema vezanih za imovinu i imovinsko pravne odnose Federalnog zavoda.

Zakonom o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja i Statutom Federalnog zavoda regulisano je da je sjedište Središnje administrativne službe u sjedištu Federalnog zavoda u Mostaru. Međutim, poslovi Središnje administrativne službe unatoč našoj preporuci u prethodnim izvještajima i dalje se obavljaju u Mostaru i u Sarajevu, što u konačnici može uticati na ekonomičnost i efikasnost poslovanja kompletnog Federalnog Zavoda. Tokom 2011. godine o ovome problemu nije se raspravljao zbog nepostojanja Upravnog odbora najvećim dijelom revidirane godine. O navedenom Upravni odbor je raspravljao jedino prilikom usvajanja Akcionog programa rada Federalnog zavoda na nalaz Ureda za reviziju institucija FBiH. Navedenim programom za aktivnost postupanja vezano za ovu preporuku utvrđen je rok do kraja 2011. godine a za nosioca aktivnosti menadžment i Upravni odbor.

Pravilnikom o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima utvrđeni su **rizici poslovanja**, kao i osnov i način utvrđivanja istih.

Kada su u pitanju **kontrolne aktivnosti**, utvrdili smo da je Federalni zavod donio i usvojio uglavnom sve procedure kojima se reguliše djelovanje sistema internih kontrola i koje se uglavnom poštuju. Međutim, u pojedinim slučajevima propisane procedure se nisu provodile dosljedno, što je imalo za posljedicu određene propuste koji se uglavnom odnose na nepotpunost matičnih podataka osiguranika i penzionera jer nedostaje JMBG kao bitan podatak identifikacije, iako Federalni zavod poduzima aktivnosti i dalje se podaci vode na dvije odvojene baze podataka što povećava rizike i troškove održavanja sistema kao i na neusaglašenost Finansijskog plana Federalnog zavoda sa Prednactom Budžeta FBiH (mada je isti kao takav usvojen od strane Parlamenta FBiH).

U skladu sa Pravilnikom o internim kontrolama – internim kontrolnim postupcima interna revizija u okviru svojih nadležnosti, **vrši nadgledanje** u pogledu internih kontrolnih postupaka i sačinjava nalaz i mišljenje o utvrđenom činjeničnom stanju u kojem predlaže mjere za otklanjanje utvrđenih nedostataka. Provedenom revizijom prezentovani su dokumenti koji ukazuju da je monitoring sistema internih kontrola obavljen od

strane interne revizije Federalnog zavoda u skladu sa Planom i programom rada za 2011. godinu. Isti se odnosio na postupanje po procedurama javnih nabavki, monitoring poslova zastupanja pred sudskim tijelima, poslova rješavanja o pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja, poslovi revizije sektora za ekonomsko finansijske poslove Federalnog zavoda, poslove izdavanja uvjerenja o podacima koji se nalaze u službenim evidencijama Zavoda i drugo. O istima su sačinjeni nalazi, mišljenje i date preporuke. Uvidom u iste konstatirali smo da je bilo određenih manjih nepravilnosti prilikom kontrole poslova u odjeljenjima za rješavanje o pravima iz penzijsko invalidskog osiguranja kod određenih kantonalnih službi (KAS Zenica, ŽAS Livno, ŽAS Ljubuški). Kantonalne službe su u zadatom roku dostavile Uredu interne revizije Izjašnjenja na date nalaze i mišljanja kojima se obavezuju da će ispoštovati date preporuke ili da su već poduzeli aktivnosti po istim. **Ističemo da u nalazu i mišljenju Ureda interne revizije vezano za reviziju provedenih postupaka rješavanja o pravima iz penzijsko i invalidskog osiguranja u Kantonalnoj administrativnoj službi Bihać (gdje su utvrđene značajnije nepravilnosti) stoji između ostaloga da su isti utvrdili da u dvanaest predmetnih slučajeva na dan priznavanja prava njihovi korisnici nisu ispunjavali predviđene zakonske uvjete za ostvarivanje istih. Kako se navodi u nalazu, za navedenih dvanaest korisnika, na ime prava na penziju do 31.12.2010 godine od strane Federalnog zavoda ukupno je isplaćeno 377.217 KM (počev od 1996 odnosno 1997 godine). Nalaz je sačinjen 06.12.2011. godine i date su preporuke da se osigura daljnje blagovremeno postupanje i provođenje potrebnih aktivnosti u vezi navedenog a radi potpunog otklanjanja nepravilnosti koje se odnose na evidentirane predmetne stvari. U Izjašnjenju KAS Bihać se navodi da je korisnicima penzija za navedene predmetne slučajeve upućena obavjest da im je obustavljena penzija i da su isti pozvani u prostorije KAS Bihać da sa sobom ponesu dokumentaciju sa kojom raspolažu a koja se tiče priznatog im prava na penziju. Nakon ponovne provjere u obnovljenom postupku za određeni broj ovih korisnika (kako stoji u Izjašnjenju) treba donijeti novo rješenje, utvrditi pretplatu penzija i pokrenuti regresni postupak a za određeni broj dat je nalog Odsjeku za likvidaciju penzija za uspostavu isplate iste.**

Federalni zavod, u cilju efikasnosti i ekonomičnosti poslovanja, treba konačno da stvori uslove za obavljanje poslova Središnje administrativne službe u sjedištu iste, kako nalaže Zakon o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja FBiH i Statut Federalnog zavoda.

Preporučujemo Uredu interne revizije Federalnog zavoda da u svom Godišnjem planu i programu rada planira aktivnosti u svih deset Kantonalnih administrativnih službi Federalnog zavoda (posebno aktivnosti vezane za postupke rješavanja o pravima iz penzijsko i invalidskog osiguranja) u cilju sveobuhvatnijeg i efikasnijeg nadzora i unapređenja poslovanja cjelokupnog Zavoda.

4.3 Finansijski plan za 2011. godinu

Zaključak o utvrđivanju Prijedloga Finansijskog plana Federalnog zavoda za 2011. godinu donio je Upravni odbor 29.10.2010 godine i isti je dostavljen resornom ministarstvu na dalju proceduru. Planirani ukupni prihodi i primici iznosili su 1.799.815.880 KM, rashodi i izdaci 1.748.407.555 KM i planirani višak prihoda nad rashodima 51.408.325 KM. Istim su planirani tekući transferi iz Budžeta Federacije BiH u iznosu od 364.992.880 KM u kojem je sadržan i dug Vlade Federacije do 2010. godine po osnovu refundacije isplaćenih penzija pod povoljnijim uslovima iz sredstava doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje. Međutim, Federalno ministarstvo finansija (u skladu sa članom 18. Zakona o budžetima u FBiH) 15.11.2010. godine daje Mišljenje da isti nije usaglašen sa Prednactom Budžeta FBiH u dijelu tekućih transfera kojim su isti planirani u iznosu od 168.150.000 KM (isti je Izmjenama i dopunama Budžeta FBiH za 2011. godinu povećan na 170.150.000 KM) i da isti treba da se usaglasi. Iako Finansijski plan nije usaglašen sa Prednactom Budžeta FBiH za 2011. godinu isti je usvojen od strane Parlamenta FBiH i kao takav objavljen u Službenim novinama Federacije BiH. Uvidom u Finansijski plan Federalnog zavoda za 2012. godinu utvrdili smo da je isti u skladu sa Mišljenjem Federalnog ministarstva finansija usaglašen sa Budžetom Federacije BiH. Finansijskim planom za 2011. godinu planirano je povećanje penzija za 4%. Kako se u obrazloženju Finansijskog plana ističe, navedeno povećanje je moguće postići ukoliko se u Budžetu Federacije predvidi transfer po osnovu refundacije isplaćenih penzija pod povoljnijim uslovima koje su isplaćene iz sredstava doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje i za koje nisu osigurana sredstva u Budžetu FBiH što nije u skladu sa propisima (dug Vlade FBiH). Isti je sa 31.12.2010.godine

iznosio 180.979.871 KM. Finansijski plan Federalnog zavoda je tokom 2011. godine doživio dvije izmjene kojima su vršene preraspodjele sredstava unutar pozicija prihoda i rashoda tako da su planirani prihodi, rashodi i višak prihoda nad rashodima ostali isti. Izmjene i dopune Finansijskog plana su upućene u proceduru u skladu sa zakonskim propisima.

U Godišnjem iskazu o izvršenju budžeta sa 31.12.2011. godine ukupni prihodi i primici iskazani su u iznosu od 1.640.304.870 KM, rashodi i izdaci 1.692.110.339 KM i višak rashoda nad prihodima 51.805.469 KM. Višak rashoda nad prihodima najvećim dijelom pokriven je viškom prihoda nad rashodima iz 2010. godine u iznosu od 50.371.818 KM a nepokriveni dio iskazan je u iznosu od 1.433.651 KM. Upravni odbor Federalnog zavoda je 23.04.2012. godine donio Odluku o usvajanju Godišnjeg obračuna za 2011. godinu kao i odluku da se iskazani višak rashoda treba namiriti iz prihoda 2012. godine.

Zakonom je regulisano da nosilac osiguranja izdvaja sredstva u stalnu rezervu dok ne dostignu iznos od 10% planiranih prihoda za tekuću godinu. Sredstva stalne rezerve koriste se za održavanje likvidnosti nosioca osiguranja. Uvidom u finansijske izvještaje za 2011. godinu, utvrdili smo da Federalni zavod nije izdvajao sredstva u stalnu rezervu jer je iskazao negativan finansijski rezultat.

Po sticanju uslova izvršiti izdvajanje sredstava u stalnu rezervu i korištenje istih u skladu sa Zakonom o penzijsko i invalidskom osiguranju u cilju sigurnosti budućeg poslovanja i održive likvidnosti.

4.4 Prihodi i primici

Ukupni prihodi iskazani u bilanci uspjeha Federalnog zavoda za 2011. godinu iznose **1.640.320.658 KM** i manje su ostvareni od planiranog za 9%. U iskazanom iznosu prihodi od doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje iznose **1.464.817.772 KM** (plan 1.430.000.000 KM), neporezni prihodi **5.266.736 KM** (plan 4.823.000 KM) i prihodi iz Budžeta FBiH za isplatu penzija pod povoljnijim uslovima, odnosno beneficiranih penzija **170.236.150 KM** (plan 364.992.880 KM).

Prihodi od doprinosa koji predstavljaju najznačajniju stavku prihoda iskazani su u iznosu od 1.464.817.772 KM što je povećanje za 2% u odnosu na planirane. Federalni zavod nastavio je i u 2011. godini sa aktivnostima vezanim za primjenu Zakona o naplati i djelomičnom otpisu dospjelih i nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje. Provedene su aktivnosti slanja opomena korisnicima sa kojima je potpisan Sporazum za plaćanje u ratama a koji su dostavili sredstva osiguranja plaćanja kao i korisnicima sa kojima je potpisan Sporazum o jednokratnoj uplati.

Zakonom o finansijskom konsolidovanju rudnika uglja u FBiH prema obračunatim a neuplaćenim javnim prihodima u razdoblju od 2009 -2015 propisan je način i dinamika izmirivanja obračunatih a neuplaćenih javnih prihoda (doprinos za penzijsko i invalidsko osiguranje) za navedeni period iz sredstva osiguranih za ove namjene u Budžetu Federacija BiH. Uvidom u pomoćnu evidenciju Federalnog zavoda konstatovali smo kako su od Zakonom planiranog iznosa od 28.587.002 KM za 2011. godinu, u toku 2011. godine izvršene uplate za devet rudnika uglja u ukupnom iznosu od 12.812.423 KM. Dug rudnika uglja po osnovu neuplaćenih doprinosa na dan 31.12.2011. godine (za period 2009-2011. godina) iznosi 70.727.492 KM. Najveće dugovanje ima RMU Kreka u iznosu od 33.495.387 KM, RMU Zenica u iznosu od 14.269.405 KM te RMU Breza u iznosu od 10.404.332 KM.

Prihodi po osnovu tekućih grantova iz Budžeta Federacije BiH za refundaciju sredstava za penzije vojnih penzionera po povoljnijim uslovima planirani su u iznosu od 364.992.880 KM (u istom je sadržan i iznos na ime duga Vlade FBiH), a ostvareni u iznosu od 170.150.000 KM. Doznačena sredstva su planirana u Budžetu Federacije na poziciji tekućih transfera resornog ministarstva (Federalno ministarstvo rada i socijalne politike) za refundaciju sredstava Federalnom zavodu za isplatu penzija pod povoljnijim uslovima.

Međutim, primljeni grantovi po ovom osnovu (iako su ostvareni u iznosu koliko su Budžetom Federacije BiH planirani) nisu u skladu sa mjesečnim zahtjevima odnosno fakturama za refundaciju već isplaćenih penzija pod povoljnijim uslovima i isti su manje ostvareni u odnosu na izvršeno fakturisanje. Ovaj problem je bio naveden i u revizorskom izvještaju za 2009. i 2010. godinu.

Posebno ističemo da velika dugovanja Vlade Federacije BiH po osnovu isplaćenih penzija pod povoljnijim uslovima, koja su sa 31.12.2010. godine iskazana u iznosu od 180.979.871 KM (ista su utužena) ugrožavaju likvidnost Federalnog zavoda. Ističemo da je sudski spor protiv Vlade Federacije za navedeni dug koji je pokrenut 24.06.2009. godine Odlukom Upravnog odbora Federalnog zavoda okončan je u 2012. godini Presudom Općinskog suda u Sarajevu u korist Federalnog zavoda. Prema evidencijama Federalnog zavoda dug Vlade Federacije sa 31.12.2011.

godine iznosi 195.212.066 KM. U navedenom iznosu sadržan je iznos od 11.749.869 KM koji se odnosi na fakture za XI i XII mjesec po osnovu isplaćenih penzija pod povoljnijim uslovima fakturisane u 100% iznosu isplaćenih penzija.

Skupa sa resornim ministarstvom i Federalnim ministarstvom finansija poduzeti aktivnosti i osigurati da se sredstva u Budžetu Federacije BiH za isplatu penzija pod povoljnijim uslovima planiraju i doznačavaju u skladu sa usaglašenim Finasijskim planom Federalnog zavoda i mjesečnim zahtjevima odnosno fakturama za refundaciju već isplaćenih penzija pod povoljnijim uslovima.

4.5 Tekući rashodi

Rashodi Federalnog zavoda u 2011. godini iskazani su u iznosu od **1.692.126.128 KM** a čine ih: troškovi penzija u iznosu od **1.626.482.505 KM**, troškovi naknada za tjelesna oštećenja u iznosu od **2.134.529 KM**, doprinosi zdravstvenog osiguranja u iznosu od **18.734.006 KM**, rashodi stručne službe Federalnog zavoda u iznosu od **43.727.684 KM**, grantovi pojedincima i neprofitnim organizacijama u iznosu od **59.367 KM** te izdaci za nabavku stalnih sredstava u iznosu od **988.036 KM**.

4.5.1 Rashodi stručne službe Federalnog zavoda

Rashodi Stručne službe Federalnog zavoda u 2011. godini iskazani su u iznosu od **43.727.684 KM**. U ovaj iznos uključeni su i materijalni troškovi i usluge koji su u funkciji obračuna i isplate penzija, troškovi koji se odnose na provođenje penzijskog osiguranja, kao što su nabavka obrazaca, papira, troškovi distribucije penzija, ptt troškovi vezani uz penzijske, kompjuterske i druge usluge a koji ne bi smjeli prelaziti propisani iznos od 2,8% ukupno iskazanih rashoda stručne službe sukladno Zaključku Vlade FBiH iz 2003. godine. Iz ukupno iskazanih rashoda stručne službe vidljivo je da su u Federalnom zavodu ispoštovali navedeni Zaključak Vlade.

Izdaci za bruto plate i naknade zaposlenih sa pripadajućim doprinosima u Federalnom zavodu za 2011. godinu za 869 uposlenih iskazani su u iznosu od **28.209.860 KM** i u odnosu na plan realizovani su manje za 4%. U okviru ovog iznosa na bruto plaće odnosi se 21.730.763 KM, na naknade zaposlenih iznos od 4.193.034 KM i doprinose poslodavca iznos od 2.286.074 KM. Bruto plaće i naknade zaposlenih u ukupnim tekućim rashodima učestvuju sa 1,67%. Obračun i isplata plaća za 2011. godinu izvršen je u skladu sa Zakonskim propisima i internim aktima Federalnog zavoda. Najviša isplaćena plata u Zavodu u 2011. godini iznosila je 3.701 KM, najniža 597 KM a prosječna plata iznosila je 1.449 KM. Metodom uzorka izvršena je provjera obračuna plata i naknada zaposlenih i nisu konstatovane nepravilnosti.

Izdaci za materijal i usluge za 2011. godinu iskazani su u iznosu od **15.517.824 KM** što je manje od plana i na razini su utroška prethodne 2010. godine. U ovim izdacima najznačajnije stavke predstavljaju: izdaci za komunalne usluge u iznosu od **9.639.899 KM** a u okviru kojih najveća stavka od 8.993.354 KM odnose se na poštanske i telefonske usluge vezane za isplatu penzija, izdaci za osiguranje i bankarske usluge iskazani u iznosu od 937.281 KM, izdaci za nabavku materijala u iznosu od 377.902 KM te izdaci za ugovorene usluge u iznosu od **3.305.247 KM**. Od izdataka za ugovorene usluge najznačajnije stavke odnose se na:

- Izdaci za kompjuterske usluge u iznosu od **2.110.003 KM**, načinjene temeljem sklopljenog ugovora sa ERC ZIPO i faktura ispostavljenih temeljem istog,
- troškove medicinskog vještačenja u iznosu od **529.900 KM**. Ove troškove Federalni zavod snosio je u cijelosti po međunarodnim ugovorima o socijalnom osiguranju i podnesenim zahtjevima za refundaciju sve do 06.09.2011. godine. Naime Presudom Ustavog suda FBiH od 06.06.2011. godine proglašena je **neustavna Uredba Vlade FBiH o plaćanju troškova medicinskog vještačenja iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja**. Navedenom presudom data je mogućnost, kao prelazno rješenje, rok od tri mjeseca od dana objave iste u Službenim novinama FBiH, da se zakonom uredi materija koja je regulisana osporenim Uredbom. Također je navedeno da se u ostavljenom roku može primjenjivati navedena Uredba. Uvidom u dokumentaciju odabranu metodom uzorka uvjerali smo se da su nakon prelaznog rješenja od tri mjeseca isplaćivani samo troškovi vještačenja po međunarodnim ugovorima. Do

kraja naše revizije Zakon kojim bi se uredila materija regulisana osporenom Uredbom nije donesen.

- izdatke za informiranje u iznosu od 109.015 KM u okviru kojih su izdaci za reprezentaciju u iznosu od 60.098 KM,
- naknade članovima Upravnog i Nadzornog odbora u iznosu od 110.562 KM. Bruto naknade članovima Upravnog odbora i Nadzornog odbora isplaćivane su u visini prosječne neto plate Zavoda.

Provedenom revizijom dokumentacije vezane za nastanak ovih rashoda nismo našli nepravilnosti.

4.6 Tekući transferi

U okviru tekućih rashoda, na poziciji tekućih transfera iskazan je iznos od 1.647.410.407 KM. U iskazanom iznosu tekućih transfera sadržane su ostvarene penzije u iznosu od 1.626.482.505 KM (od čega 182.185.825 KM penzije koje se finansiraju iz Budžeta FBiH), doprinosi za zdravstveno osiguranje penzionera u iznosu od 18.734.006 KM i naknade za fizičku onesposobljenost u iznosu od 2.134.529 KM.

4.6.1 Rashodi penzija

Finansijskim planom za 2011. godinu, rashodi penzija planirani su u iznosu od 1.660.761.747 KM, a ostvareni su u iznosu od 1.626.482.505 KM, što je manje za 2,07 % od plana. U strukturi ukupnih rashoda i izdataka troškovi penzija učestvuju sa 96,12 %.

Prema Izvještaju o finansijskom poslovanju Federalnog zavoda broj korisnika penzija u decembru 2011. godine iznosio je 376.180 ili 2% više u odnosu na broj korisnika u decembru 2010. godine. Smatramo značajnim istaći da je broj penzionera sa minimalnom penzijom (310,73 KM) sa 31.12.2011. godine (prema istom Izvještaju) bio 174.448 korisnika što je 46,37% od ukupnog broja korisnika penzija. Uvidom u Izvještaj o radu Federalnog zavoda utvrdili smo da je u 2011. godini zabilježen znatan pad broja osiguranika u odnosu na 2010. godinu (sa 472.553 na 440.667). Međutim, zabilježen je porast broja korisnika penzija (sa 368.794 u decembru 2010. godine na 376.180 u decembru 2011. godine). Kako je za decembar 2011. godine evidentirano ukupno 440.667 osiguranika i 376.180 korisnika penzija to čini omjer osiguranika i korisnika penzija od 1,17:1. Ovaj omjer za decembar 2010. godine bio je 1,28:1; za decembar 2009. godine je 1,33:1. Navedeni odnosi prikazuju krizu sustava penzijsko i invalidskog osiguranja i krizu gospodarstva.

Od ukupno iskazanih rashoda penzija, rashodi penzija koji se finansiraju iz Budžeta Federacije BiH u skladu sa Zakonom o potvrđivanju prava na prijevremenu starosnu penziju ostvarenu pod povoljnijim uslovima, Zakonom o pravima demobilisanih boraca i članova njihovih porodica, Zakonom o pravima branilaca i članova njihovih porodica i preuzeti korisnici –bivša JNA iskazani su u iznosu od 182.185.825KM. Isti su iskazani za 22.923 korisnika ovih prava. **Zakonom o potvrđivanju prava na prijevremenu starosnu penziju ostvarenu pod povoljnijim uslovima (13.07.2011. godine stupio na snagu) korisnicima prava na povoljnije penzionisanje, koji su to pravo ostvarili na način i pod uslovima propisanim (Uredbom o povoljnijim uslovima za sticanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika vojske FBiH-Uredba I, Uredbom o povoljnijim uslovima za sticanje prava na starosnu penziju vojnih osiguranika vojske FbiH - Uredba II i Uredbom o sticanju prava na starosnu penziju pod povoljnijim uslovima pripadnika bivše vojske FBiH i državnih službenika i namještenika bivšeg Federalnog ministarstva odbrane - Uredba III) potvrđeno je ostvareno pravo na starosnu penziju po tim propisima. Pomenutim zakonom je utvrđeno da će se sredstva za finansiranje prava ostvarenih po navedenim propisima i dalje osiguravati na način kako je to utvrđeno Uredbama II i III (50% iz Budžeta FBiH a 50% iz sredstava za penzijsko i invalidsko osiguranje vojnih osiguranika koja se vode na posebnom podračunu nositelja osiguranja koji je propisan članom 126. Zakona). U skladu sa navedenim članom, penzije vojnih osiguranika se isplaćuju sa tog računa. Međutim, utvrdili smo da su se tokom 2011. godine pojavile dvojbe i različiti stavovi vezano provedbu propisa koji tretiraju finansiranje penzija ostvarenih pod povoljnijim uslovima i stanja na podračunu iz članka 126. Zakona od strane Federalnog zavoda i Federalnog ministarstva rada i socijalne politike kao njihovog resornog ministarstva. Naime Federalni zavod je, po utvrđivanju da su po knjigovodstvenoj evidenciji Zavoda**

sredstva evidentirana na podračunu (koji se do 31.12.2005.godine punio iz doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje vojnih osiguranika Vojske Federacije BiH) za finansiranje utvrđenih prava po navedenim Uredbama potrošena sa 01.11.2011. godine, smatrao da sredstva za isplata ovih penzija treba da se osiguraju iz Budžeta FBiH. Od 01.01.2006. godine kada se ukida Federalno ministarstvo odbrane i formira Ministarstvo odbrane BiH sa Oružanim snagama BiH, Federalni zavod vodi posebnu knjigovodstvenu evidenciju na podračunu za vojne osiguranike sa državne razine. Na taj podračun uplaćuju se doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje vojnih osiguranika sa državne razine i sa toga podračuna se vrši isplata penzija tih osiguranika. Prema stavu Federalnog zavoda kada sredstva sa podračuna vojnih osiguranika države BiH budu iscrpljena, kako bude rastao broj korisnika, Federalni zavod će u skladu sa članom 53. Zakona o službi u oružanim snagama BiH od institucija BiH zatražiti osiguranje sredstava u Budžetu BiH. Međutim, resorno ministarstvo smatra da u ovom slučaju nema utjecaja promjena u pogledu pravnog propisa to jest da li se radi o entitetskom ili državnom propisu niti je bitno da li se radi o federalnom ili državnom organu i smatra da je član 126 Zakona jasan. Federalni zavod je slijedom svoga stava vršio fakturisanje za refundaciju isplaćenih penzija po navedenim Uredbama za dio XI mjeseca i XII mjesec 2011. godine (nakon što je utvrđeno da su sredstva od doprinosa sa federalne razine potrošena) u 100% iznosu što je iznosilo ukupno 11.749.869 KM i ista su knjigovodstveno evidentirana na pozicijama potraživanja i razgraničenih prihoda. Vezano za navedenu problematiku uključila se i Vlada FBiH, međutim do kraja naše revizije mišljenja i stavovi o primjeni člana 126. Zakona nisu usaglašena. Dobili smo informaciju da je Vlada Federacije utvrdila i uputila Parlamentu FBiH Prijedlog autentičnog tumačenja navedene zakonske odredbe.

Upravni odbor Federalnog zavoda je 01.02.2010. godine donio Odluku o određivanju visine najviše penzije (1.197,40 KM), zajamčene (239,48 KM) i najniže (179,16 KM) za penzije koje se finansiraju iz doprinosa usklađene sa isplatom koeficijentom za tekući mjesec u skladu sa članom 51. Zakona. Navedena Odluka je primjenjivana i u 2011. godini.

U skladu sa Zakonom o načinu ostvarivanja ušteda u Federaciji BiH i Budžetom Federacije BiH, Upravni odbor Federalnog zavoda je u 2009. godini donio Odluku o smanjenju 10% koeficijenta kojim se vrši usklađivanje penzija prilikom isplate vojnih penzija koje se finansiraju iz Budžeta Federacije i isti je iznosio 1,485. Koeficijent koji se primjenjivao za usklađivanje vojnih penzija u 2011. godini je također iznosio 1,485 a koeficijent za redovne penzije iznosio je do 31.03.2011. godine 1,65 (koliko je iznosio i tokom 2010. godine) a od 01.04.2011. godine 1,73. Za povećanje koeficijenta za usklađivanje penzija postoji i Zaključak Vlade FBiH od 29.04.2011. godine kojim se ističe da je Vlada opredjeljena da stvara uslove za povećanje koeficijenta za isplatu penzija sa 1,65 na 1,73 počev od mjeseca aprila 2011. godine i to samo za penzije koje se finansiraju isključivo iz doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje. Utvrdili smo da je ovo povećanje koeficijenta rezultiralo prosječnim mjesečnim povećanjem sredstava za isplatu penzija za oko 6 miliona KM. Također smo utvrdili da su sredstva za isplatu penzija uz primjenu koeficijenta od 1,73 bila nedostatna. Za nedostajući iznos sredstava Federalni zavod je koristio očekivani prihod doprinosa iz narednog mjeseca. **Navedeno povećanje koeficijenta kojim je vršeno usklađivanje penzija ali bez povećanja prihoda planiranog na ime izmirenja duga Vlade Federacije, rezultiralo da ukupni rashodi tekućeg perioda nisu bili pokriveni prihodima tekućeg perioda, što je imalo za posljedicu iskazivanje negativnog finansijskog rezultata za cijelu 2011. godinu.**

Prilikom primjene odredaba člana 31a i 31b Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica, Federalni zavod i dalje odlučuje o pravima korisnika privremenim rješenjem (nedorečenost navedenih odredbi u dijelu određivanja i definisanja pojma „puna starosna penzija“ i način obračuna penzija po članu 31a) , a penziju u ovom slučaju isplaćuje u iznosu najniže penzije. Imajući u vidu da je primjena ovog Zakona od 01.01.2008. godine, sva rješenja izdata po ovom osnovu od navedenog datuma su privremenog karaktera dok se ne riješi ovo pitanje. **Prema izjavama odgovornih, prevođenjem ovih rješenja u konačna, stvarni troškovi isplata ovih mirovina ne bi trebali biti veći po članku 31a, međutim po članku 31b mogu se očekivati razlike, odnosno porast troškova.** Navedeno smo isticali i u prethodnim revizorskim izvještajima. Federalni zavod je imao inicijativu da se pristupi izmjeni navedenog zakona, međutim do kraja naše revizije nije ništa urađeno.

Federalni zavod je tokom 2011. godine donosio Rješenja o priznavanju prava na prijevremenu starosnu penziju vojnih osiguranika koji su ispunjavali uslove u skladu sa članom 48. stav 4. Zakona o dopunama Zakona o oružanim snagama BiH (vojnik koji je bez obzira na godine života i penzijskog staža, najmanje dvije godine do 23.12.1995. godine bio pripadnik Armije Republike BiH, Hrvatskog

vijeća odbrane ili Vojske Republike Srpske a koji se na dan 01.01.2010. godine nalazio u vojnoj službi a zbog nemogućnosti produženja službe ista mu prestaje u skladu sa navedenim zakonom). Međutim, po navedenim rješenjima do kraja 2011. godine Federalni zavod nije vršio isplatu. Naime, Upravni odbor Federalnog zavoda je vezano za navedeno 04.08.2011. godine donio Zaključak kojim je utvrđeno da će Zavod postupiti po zahtjevu osiguranika tako što će rješenjima priznati navedeno pravo bez isplate do osiguranja finansijskih sredstava u Budžetu institucija BiH i da Zavod neće iz sredstava doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranja isplaćivati ove penzije. Ovo je sve navedeno u dispozitivu rješenja o priznavanju prava. U Budžeu BiH za 2011. godinu sredstva za ove namjene nisu bila planirana. Smatramo da su organi upravljanja i rukovođenja Federalnog zavoda prije donošenja ovih rješenja (iako je Zakonom dato pravo Federalnom zavodu da donosi rješenje o priznavanju ovih prava) trebali izvršiti procjenu da li rješenja izdavati i priznati pravo korisniku na prijevremenu starosnu penziju po Zakonu o službi u oružanim snagama, ukoliko nisu bili ispunjeni uvjeti za njihovo izdavanje s obzirom da su postojale zakonske nedorečenosti i različita tumačenja članova navedenog zakona koji se odnose na osiguranje finansijskih sredstava potrebnih za ostvarivanje ovih prava. Tako se u članku 53. navedenog zakona navodi da će se sredstva za ostvarivanje prava vojnih osiguranika osigurati iz doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u skladu sa važećim zakonskim propisima i iz budžeta a razlika sredstava za ostvarivanje prava vojnih osiguranika iz članka 48. stav 4 Zakona o dopunama zakona o službi u oružanim snagama BiH u Budžetu institucija BiH, a refundirat će se entitetskim fondovima penzionog osiguranja. Također smatramo da nisu sagledane ni posljedice koje mogu proisteći ispostavljanjem navedenih rješenja. Naime, na kraju naše revizije, u 2012. godini, pojedini korisnici ovih penzija, nezadovoljni takvim rješenjem (po odbijanju žalbe drugostupanjskog tijela Federalnog zavoda) pokrenuli su upravni spor pred nadležnim kantonalnim sudom u Sarajevu i Mostaru. Uvidom u Presude ovih sudova utvrdili smo da su kantonalni sudovi tužbe uvažili. U presudama se navodi da je tuženik, Federalni zavod, bio dužan isplatiti penzije tužiteljima i nakon izvršene isplate zatražiti refundaciju isplaćenih sredstava od Budžeta BiH. Isto tako se navodi da zbog pogrešno primjenjenog materijalnog prava na štetu tužitelja koji radi toga nije primio penziju, tužbe tužitelja se uvažavaju a tuženik, Federalni zavod, je dužan da naknadi troškove upravnog spora koji su navedeni u svakoj pojedinačnoj presudi. U vrijeme sačinjavanja ovoga izvještaja informisani smo da je Federalni zavod uputio predmete Vrhovnom sudu BiH.

Federalni zavod je u 2012. godini (po rječima odgovorne osobe) temeljem Odluke Vlada FBiH (od 05.01.2012. godine) o davanju saglasnosti Federalnom zavodu za isplatu akontacije navedenih penzija za mjesec decembar 2011. godine, januar i februar 2012. godine u iznosu najniže penzije (310,79 KM) izvršio isplatu. Prema navedenoj odluci, sredstva će se osigurati u skladu sa Odlukom o akontativnoj isplati dijela dobiti JP Elektroprivreda BiH i BH Telekom dd Sarajevo za 2011. godinu a isplata će se vršiti od 10-og do 15-og u tekućem mjesecu za prethodni mjesec.

Prema Izvještaju o radu Federalnog zavoda za 2011. godinu, protiv rješenja donesenih u drugom stupnju podnešena je 761 tužba. Nakon pribavljanja predmeta iz kantonalnih administrativnih službi, uz sačinjen odgovor na tužbu, spisi prvostupanjskog i drugostupanjskog tijela su dostavljeni sudovima na rješavanje po tužbi. U 2011. godini kantonalni sudovi su po ranijim tužbama okončali postupak u 838 predmeta od čega je u 369 predmeta tužba uvažena a u 469 predmeta je tužba odbijena. Većina uvaženih tužbi se odnosi na tužbe podnijete protiv rješenja kojima se odlučivalo o pravu po takozvanim vojnim propisima (Uredba I, II itd).

Po dobivanju utvrđenog autentičnog tumačenja članka 126. Zakona o penzijsko i invalidskom osiguranju, poduzeti aktivnosti i postupiti u skladu sa istim.

U saradnji sa resornim ministarstvom, okončati aktivnosti na dopuni Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica u cilju otklanjanja svih nejasnoća u primjeni člana 31a i 31b, kako bi se otpočelo sa primjenom navedenog Zakona u potpunosti.

Rješenje o priznavanju prava na penzije izdavati u skladu sa zakonskim propisima, a ukoliko u Zakonu na osnovu kojeg se treba priznati pravo postoje nedorečenosti i različita tumačenja pojedinih članova zakona, treba tražiti tumačenje ili inicirati izmjenu i dopunu zakona kako nebi dolazilo do sudskih sporova i povećanja troškova Federalnog zavoda.

4.7 Nabavke i kapitalni izdaci

Federalni zavod je u 2011. godini izvršio nabavku stalnih sredstava u iznosu od **988.036 KM** što je u odnosu na plan manje za 82%. U ovom iznosu za nabavku i adaptiranje poslovnih prostora izdvojeno je 99.498 KM, za nabavku namještaja 104.033 KM, kompjutorske opreme 650.840 KM, dva motorna vozila za potrebe Federalnog zavoda u iznosu od 117.234 KM.

Tokom 2011. godine sukladno Planu javnih nabavki u Federalnom zavodu pokrenuto je i zaključeno 20 postupaka javnih nabavki roba, usluga i radova (otvorenih i konkurentskih) a proveden je i veći broj direktnih postupaka sukladno Zakonu i internim aktima za nabavke čija vrijednost ne prelazi iznos od 6.000 KM. Federalni zavod je putem web-a je dostavljao Izvještaj Agenciji za javne nabavke o svim provedenim postupcima nabavki.

Metodom uzorka izvršili smo provjeru postupanja sukladno Zakonu o javnim nabavkama u BiH. Iz odabrane dokumentacije za nabavke dva putnička automobila (117.234 KM), nabavku uredskog i potrošnog materijala(327.405 KM), nabavku obrazaca (151.562 KM), radova na adaptaciji šalter sale(36.335 KM), nabavku softvera i licenci za antivirusnu zaštitu(107.061 KM), nabavku računara i računarske opreme(164.098 KM), nabavku bankarskih usluga, uvidom u primjenu Zakona o javnim nabavkama nismo konstatovali nepravilnosti.

4.8 Stalna sredstva, potraživanja, obaveze

4.8.1 Stalna sredstva

Na dan 31.12.2011. godine Federalni zavod je u finasijskim izvještajima iskazao stalna sredstva knjigovodstvene vrijednost od **117.673.155 KM**, od čega se na zemljište odnosi 242.934 KM, građevinske objekte 107.013.666 KM, opremu 8.590.867 KM i osnivačka ulaganja 1.825.687 KM.

Uvidom u Elaborat o popisu za 2011. godinu konstatovali smo da se slaže knjigovodstveno i stvarno stanje stalnih sredstava. Povećanje vrijednosti stalnih sredstava u odnosu na prethodnu godinu posljedica je povećanja vrijednosti građevinskih objekata nakon adaptacija kao i prijenosa sa vanbilansne pozicije u bilansu objekta Doma umirovljenika „Hotel ERO“ u Mostaru (27.725.296 KM) u skladu sa preporukom Ureda za reviziju. Promjene vrijednosti opreme posljedica su rashodovanja zastarjele opreme u iznosu od 624.057 KM (oprema, terminali, štampači za obradu podataka putem ERC-a) ali i nabavki opreme u iznosu od 888.538 KM.

U vrijednosti građevinskih objekata sadržan je iznos od 16.877.688 KM koji se odnosi na dio imovine Federalnog zavoda koji čine stambene jedinice - stanovi koji još nisu otkupljeni. Tokom 2011. godine u skladu sa Zakonom o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova a temeljem podnesenih zahtjeva od strane Federalnog zavoda, istom su vraćene 82 stambene jedinice od kojih su 62 zaključane a za preostale (20) vode se aktivnosti do konačnog povrata vlasniku (Federalnom zavodu). Uvidom u prezentovanu dokumentaciju utvrdili smo da su nakon usvajanja Pravilnika o stambenim odnosima Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje po svim KAS - ovima formirane komisije za sačinjavanje rang listi za dodjelu stanova i kredita uposlenicima Federalnog zavoda sukladno Zakonu o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova. Provedene su procedure, utvrđene rang liste na koje je određen broj uposlenika uložio prigovor, zauzeta su stajališta i konačne liste uz potpunu saglasnost Sindikata upućene su Upravnom odboru na usvajanje. Tokom 2011. godine izvršena je prodaja stanova u vrijednosti od 829.376 KM. Sredstva od prodaje vode se na posebnom računu a raspoređena su u skladu sa članom 13 Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova u omjeru 30% Federalnom zavodu a 70% općini na čijem se teritoriju nalazi stan. Kako se najveći dio prodanih stanova nalazi u kantonu Sarajevo, Federalni zavod uputio je Fondu kantona Sarajevo za izgradnju stanova zahtjev za dostavu žiro računa na koji će izvršiti transfer sredstava od prodaje stanova u skladu sa članovima 13 i 14 Zakona o vraćanju, dodjeli i prodaji stanova. Kako Fond za izgradnju nije imao tražene podatke o žiro računima Federalni zavod je uputio dopise Općinama da dostave brojeve žiro - računa na koje treba izvršiti uplatu sredstava od prodaje stanova ali do kraja naše revizije još uvijek općine nisu dostavile tražene podatke. Utvrdili smo također iz prezentovane dokumentacije da je pet stanova prodano za certifikate u skladu sa članom 12 navedenog Zakona licima koja su do aprila 1992. godine bila zaposlenici Federalnog zavoda.

4.8.2 Potraživanja

Na dan 31.12.2011. godine ukupna potraživanja Federalnog zavoda iskazana su u iznosu od **225.113.557 KM**. U strukturi ovih potraživanja najveći dio u iznosu od 195.212.066 KM odnosi se na potraživanja od Vlade FBiH za isplaćene penzije pod povoljnijim uslovima a koji se finansiraju iz budžeta (od kojih je utužen iznos od 180.979.871 KM), potraživanja od pravnih lica u iznosu od 19.040.406 KM, potraživanja za kamate od poslovnih banaka u iznosu od 20.261 KM, potraživanja od sudskih sporova 7.404 KM te potraživanja od „Hercegovačke banke“ u iznosu od 13.535.475 KM. Do kraja naše revizije potraživanja od Vlade FBiH za 2011. godinu nisu bila usaglašena. Potraživanja od pravnih lica odnose se na potraživanja od kupaca u iznosu od 379.826 KM od kojih je dio izmiren u januaru 2012. godine i potraživanja po sporazumima temeljem Zakona o naplati i djelomičnom otpisu dospjelih a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje. Konstatovali smo kako su tokom cijele godine provedene aktivnosti u cilju realizovanja navedenih sporazuma. Tako su zbog neizvršavanja obaveza preuzetih navedenim sporazumima potpisanim sa pravnim licima temeljem Zakona o naplati i djelomičnom otpisu dospjelih a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje raskinuti sporazumi sa dvanaest preduzeća a kod devet preduzeća uz raskid ugovora pokrenut je postupak pokretanja hipoteka. Također smatramo potrebnim istaći da je u Zabilježkama uz finansijske izvještaje Federalni zavod naveo potraživanja po osnovu neuplaćenih doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje na temelju registriranog staža u iznosu od 1.009.245.135 KM.

Izvršiti usaglašenje potraživanja sa Vladom FBiH za potraživanja iskazana sa 31.12.2011. godine po osnovu isplaćenih penzija pod povoljnijim uslovima kako je to regulisano važećim propisima.

4.8.3 Obaveze

Na dan 31.12.2011. godine ukupne obaveze i razgraničenja iskazane su u iznosu od **365.646.919 KM**. Najznačajnije stavke odnose se na obaveze prema dobavljačima u iznosu od 1.684.321 KM, obaveze prema uposlenicima u iznosu od 2.315.606 KM, te obaveze za penzije u iznosu od 140.223.778 KM. Svrnjavanje salda obaveza vršeno je slanjem IOS - a prema dobavljačima, a uvidom u knjigovodstvenu dokumentaciju konstatovali smo da je većina obaveza prema dobavljačima izmirena do kraja prvog mjeseca 2012. godine, te da su u cijelosti izmirene obaveze prema uposlenicima Federalnog zavoda kao i obaveze za penzije za XII mjesec 2011. godine.

Provedenom revizijom nismo konstatovali nepravilnosti u ovom procesu.

4.9 Ostali nalazi

4.9.1 Vanbilansna evidencija

Na vanbilansnoj evidenciji vode se objekti i poslovni prostori koji nisu u posjedu i poslovnoj funkciji Federalnog zavoda a izgrađeni su iz sredstava ranijeg D.F.PIO BiH ili SIZ-A PIO BiH. Za neke objekte nije sporan posjed ali je i dalje sporno pravo raspolaganja i poduzimanja mjera na zaštiti ovih objekata. Vezano za odredbe Zakona o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom Federalni zavod je imao aktivnosti i tokom 2011. godine o čemu je redovito izvještavao Vladu Federacije BiH.

Na dan 31.12.2011. godine na vanbilansnoj evidenciji iskazana su sredstva u iznosu od **59.414.819 KM**. Smanjenje u odnosu na 2010. godinu je posljedica prijenosa imovine u iznosu od 27.725.296 KM u bilansu, a koja se odnosi na objekat Hotela „ERO“. Tokom 2011. godine izvršeno je i preknjižavanje iz bilanse na vanbilansnu evidenciju u iznosu od 1.562.567 KM a koji se odnosi na vrijednost objekta „ŠIK Ključ“.

Kada je u pitanju imovina knjižena na vanbilansnim pozicijama, u ime Federalnog zavoda Upućen je prijedlog Vladi FBiH da se donesu zaključci o prodaji devastiranih domova penzionera u Neđarićima i Bihaću. Upravni odbor Federalnog zavoda također je usvojio Plan rada Federalnog zavoda za 2012. godinu u kojem je između ostaloga sadržan i prijedlog da se tokom 2012. godine provede procedura prodaje objekata – poslovnih prostora u vlasništvu federalnog zavoda a koji nisu potrebni za obavljanje radno - pravnih procesa. Takvih prostora je ukupno 11 (a nalaze se u Konjicu, Kupresu, Livnu, Jajcu, Gračanici, Travniku i dr.). Uvidom u dokumentaciju vezanu za objekat „Sirena“ koji se nalazi u Podgori u Republici Hrvatskoj, utvrdili smo da su nakon usvajanja privremene mjere o zabrani raspolaganja, otuđenja i opterećenja nad objektom (koji je donio nadležni sud u Republici Hrvatskoj), nastavljene dalje aktivnosti za

dokazivanje vlasništva. Prikupljeni su pravno relevantni podaci, pripremljeni svjedoci za dalje aktivnosti kod suda. Procesne radnje su u toku.

Poduzimati i dalje radnje kako bi se objekti i poslovni prostori evidentirani na vanbilansnoj evidenciji zaštitili od devastiranja i stavili u funkciju u vlasništvu Federalnog zavoda i izvještavati o istom.

4.9.2 Sudski sporovi

Iz pomoćne evidencije sudskih sporova ustrojenoj u Središnjoj administrativnoj službi kao i iz Izvještaja o radu Federalnog zavoda za 2011. godinu konstatirali smo da su pokrenuti sudski sporovi protiv Federalnog zavoda evidentirani u vrijednosti 732.147.228 KM a pokrenuti sudski sporovi u korist Federalnog zavoda evidentirani su u iznosu od 184.235.861 KM. Najznačajniji evidentirani sudski spor gdje se Federalni zavod pojavljuje kao tužitelj je sudski spor pokrenut protiv Vlade FBiH za refundaciju isplaćenih penzija pod povoljnijim uslovima u iznosu od 180.979.871 KM. Općinski sud u Sarajevu (na kraju naše revizije) 25.04.2012. godine donio je Presudu po navedenom predmetu u korist Federalnog zavoda. Protiv navedene presude dozvoljena je žalba Kantonalnom sudu u Sarajevu u roku od 30 dana od dana prijema iste.

Od značajnijih sudskih sporova u kojima se Federalni zavod pojavljuje kao tuženi, ističemo sudski spor Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske pokrenut pred Sudom BiH u vrijednosti 545.000.000 KM radi naknade štete što se ogleda u tome što isti isplaćuje penzije za 25.845 penzionera kojima je po Sporazumu o međusobnim pravima i obavezama u provedbi penzijsko i invalidskog osiguranja isplaćivao penziju do stupanja na snagu Sporazuma, bez obzira na privremeno ili stalno mjesto boravka. Sud BiH je odbacio navedenu tužbu ali je tužitelj uložio žalbu istom Sudu koja, kako stoji u Izvještaju, nije još riješena. Također, tužba istog tužitelja u vrijednosti od 175.587.316 KM radi naknade štete zbog isplaćenih penzija za 38.000 penzionera u vremenskom periodu od 01.10.1992. godine do 31.08.2006. godine koja se nalazi na apelaciji na Ustavnom sudu FBiH a za koju je Ustavni sud BiH u 2011. godini donio Odluku o dopustivosti i meritumu kojom odbija kao neosnovanu apelaciju. Prema Izvještaju o radu Federalnog zavoda, tužitelj je u ovom postupku, koji traje od 2005. godine, iskoristio sve sudske instance. Utvrdili smo da se sudski sporovi (potencijalne obaveze i potraživanja) vode u pomoćnoj evidenciji Federalnog zavoda i o istim se, u skladu sa našim preporukama, sačinjavaju zabilješke uz finansijske izvještaje.

4.10 Aktivnosti na konsolidiranju IT sistema Zavoda

Osnovna karakteristika IT sistema kojima su podržani ključni procesi iz bazne djelatnosti Zavoda je vođenje evidencija o osiguranim licima i uplatama doprinosa za penzijsko osiguranje i korisnicima penzijskog i invalidskog osiguranja na teritoriji u FBiH u dva tehnološki različita IT sistema. Matični podaci i obračun penzija dijela Federalnog zavoda koji su pripadali ranijem nositelju osiguranja DF PIO BiH Sarajevo, još uvijek se vode u Elektronskom računskom centru zdravstva i penzijskog osiguranja-ERC „ ZIPO“ d.o.o. Sarajevo (u daljem tekstu ERC „ ZIPO“), što je konstatirano i u prethodnim revizijskim izvještajima. Druga baza podataka nalazi se u okviru Federalnog zavoda, a odnosi se na bazu podataka ranijeg nositelja osiguranja MIO Mostar. Do 1992. godine evidencije za cijelu teritoriju BiH su vođene u ERC-u ZIPO koji je bio organizaciona jedinica u sastavu Zavoda. Za period od 1992.g. podaci za obveznike, osiguranike i korisnike prava koji pripadaju Središnjoj administrativnoj službi Mostar evidencije se vode u IS Zavoda u Mostaru. ERC-ZIPO je u međuvremenu promijenio status i nije u sastavu Zavoda.

U procesu ostvarivanja prava na penziju i obračunu penzijske osnove, kao i mjesečnim obračunima penzija i invalidnina podaci između sistema se razmjenjuju u elektronskoj formi što utiče na dužinu trajanja procedure za ostvarivanje prava.

Mjesečni obračuni penzija se vrše u oba sistema i to za pripadajuće grupe penzionera posebno. Podaci iz oba obračuna se objedinjuju i izrađuju temeljnice i knjiže u modul glavna knjiga koji je dio IS Zavoda u Mostaru.

U prethodnom periodu Zavod je pokušao iznaći adekvatno rješenje za prevazilaženje stanja i osiguranja da se podaci obrađuju u jednom sistemu i eliminišu mogućnost postojanja razlika kako u procesu ostvarivanja prava tako i u korištenju prava za obje grupe osiguranih lica. U 2010.godini Vlada FBiH Odlukom o prijenosu cjelokupnog udjela Federacije BiH u Privrednom društvu Elektronski računarski centar zdravstva i penzijskog osiguranja d.o.o na Federalni zavod PIO/MIO Mostar (Broj:V 705/10 od 19.08.2010.g.) riješila status ERCa ZIPO d.o.o u cilju ostvarivanja preduvjeta za uspostavljanje jedinstvenog informacionog

sistema u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja u FBiH, sa obavezom dodatnog ulaganja i kadrovskog jačanja ERC-a ZIPO d.o.o čime su bez mijenjanja oblika organizovanja vlasnička prava nad kapitalom i upravljačka prava prenešena na Zavod. (ugovor)

Nakon rješenja vlasničko pravnog statusa ERC ZIPO d.o.o Zavod je pokrenuo aktivnosti na izradi studije „Analiza postojećeg stanja i prijedloga razvoja informacionog sistema Federalnog zavoda za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje“ koju je usvojio Upravni odbor Zavoda (Broj UOFZ-11/11 04.08.2011.godine) i da se na osnovu smjernica iz studije izradi konsolidirani informacioni sistem Zavoda temeljen na informacionom sistemu Zavoda. Upravni odbor Zavoda je usvojio i Odluku o formiranju Tima za upravljanje projektom izgradnje jedinstvenog informacionog sistema Federalnog zavoda za mirovinsko/penzijsko i invalidsko osiguranje i pokretanje izrade Operativnog plana razvoja informacionog sistema (Broj: OFZ-121/11 04.08.2011. g.) Istom odlukom su u tim imenovana četiri člana iz Zavoda od ukupno šest. Ostalo je da dva vanjska člana imenuje direktor Zavoda uz saglasnost zamjenika.

Prema rezultatima izvršene analize sistem ERC-ZIPO je dostigao granice tehnološke, kapaciteta hardvera i dovedeno je u pitanje dalje funkcionisanje. U studiji je predloženo rješenje da se uključivanje u integralni sistem Zavoda izvršiti u dvije faze u periodu od tri godine. U prvoj, pripremljenoj fazi će se nabaviti polovni mainframe server i nastaviti rad u naredne tri godine na novom hardveru. Paralelno će se odvijati aktivnosti na ostvarivanju preduvjeta za uključivanje u informacioni sistem Zavoda u Mostaru i to organizacijske, osiguranje kadrova, obuke, nabavka opreme, prestrukturiranje računarske mreže. U razvojnoj fazi će se izvršiti usuglašavanje poslovnih procesa i poslovne prakse u cijelom Zavodu, dogradnja i prilagođavanje postojećeg programskog rješenja (koji je vlasništvo Zavoda) jedinstvenom modelu poslovnog procesa, formiranje službe za pomoć korisnicima, konverzija podataka iz sistema ERC ZIPO i objedinjavanje svih podataka iz oba sistema, pilot implementacija u jednom od kantona, evaluacija i implementacija u ostalim.

Kontrole obrade u mjesečnom obračunu penzija

U fazi pripreme za mjesečni obračun penzija pokreću se probni obračuni sa kontrolnim izvještajem. Nakon korekcija svih grešaka i usuglašavanja pokreće se konačni obračun.

Evidentiranje prestanka prava na penziju u sistemu

Promjene u status korištenja prava na penziju kao što su pravo na dio porodične penzije za školsku djecu ili u slučaju smrti korisnika se vrše na osnovu relevantne dokumentacije iz nadležnih institucija koja se dostavlja u Zavod i manuelno unosi u informacioni sistem na obradu.

Razmjena podataka sa okruženjem.

Prelaskom na novi način registriranje poreznih obaveznika odnosno osiguranih lica 01.01.2011.g. početkom primjene Zakona o jedinstvenom sistemu registracije kontrole i naplate doprinosa promijenjen je dosadašnji način prikupljanja podataka o uplatiocima i obaveznicima doprinosa. Registracija obaveznika se vrši u Poreznoj upravi, a podaci između Porezne uprave i Zavoda se razmjenjuju u oba smjera putem izgrađenog podatkovnog interfejsa o čemu je zaključen protokol o razmjeni podataka između institucija korisnika JIS sistema. Prema protokolu Porezna uprava dostavlja Zavodu podatke o prijavama i odjavama i promjenama statusa obaveznika i korisnika doprinosa i mjesečnim obračunima doprinosa (obrazac MIP-1023). Zavod Poreznoj upravi dostavlja podatke o promjenama statusa penzionera i uplatama za zdravstveno osiguranje registriranih osiguranika.

Porezna uprava još uvijek na dostavlja obrazac MIP-1023 Zavodu iako uplatioci redovno dostavljaju podatke o mjesečnim obračunima i uplatama doprinosa u Poreznu upravu. Kao razlog se navodi da Porezna uprava još nije uspostavila proces uparivanja obračuna i uplata doprinosa. Pošto se izvještajna godina još ne ulazi u obračun penzijske osnovice stanje još uvijek nije alarmantno, što neće biti slučaj u dogledno vrijeme i može uticati na trajanje procedure ostvarivanja prava na penziju.

Nakon završetka mjesečnog obračuna penzija podaci o isplaćenim penzijama ostvarenim pod povoljnijim uslovima sticanja penzije po osnovu relevantnih zakonskih propisa (Uredba o sticanju prava na starosnu penziju pod povoljnijim uslovima pripadnika bivše Vojske FBiH i državnih službenika i namještenika bivšeg FM odbrane iz 2006.g.) koji se finansiraju iz Budžeta FBiH se iz aplikacije generiraju u formatu Excel tabela i dostavljaju na magnetnim medijima u Federalno ministarstvo rada i socijalne politike u svrhu refundiranja sredstava.

Analiza podataka iz uzorka mjesečnog obračuna penzija za novembar 2011

Analizom uzorka podataka iz mjesečnog obračuna penzija, ustanovili smo određen broj penzionera bez podatka o JMBG ili pogrešnim JMBG i to 15.970 odnosno 4.27 % nekompletnih i 2.178 ili 0,58%

pogrešnih. Iako JMBG nije primarni ključ za vezu između podataka u evidencijama Zavoda smatramo ga bitnim za identifikaciju i za razmjenu podataka sa sistemima okruženja.

Zaključci i preporuke

Proces evidencije, obračun i isplata penzija još uvijek se vrši u dva tehnološki različita sistema. Izvršen je dio predloženih aktivnosti iz navedene studije na standardizaciji i konsolidaciji bazne IT infrastrukture. Sistem se sastoji od tri zasebne cjeline komunikacijski povezane i to dvije klijent server računarske mreže sa dijelom istih serverskih komponenti (AD kontroleri, email server, server sa antivirusom, TMG server) i treća mreža mainframe infrastrukture i terminala u ERC-u ZIPO. Upravljanje cjelinama je zasebno i vrši se iz pripadajućih središnjih administrativnih službi u Mostaru i Sarajevu.

Uvidom u IT infrastrukturu uočili smo da Zavod nema izgrađenu internu web stranicu. Za objavu obavještenja i raznih uputstava i informacija koriste se dijeljeni resursi na sistemu.

Uočili smo i da prostorija za servere u Mostaru nije adekvatnu osigurana od uticaja okoline odnosno nije klimatizirana na adekvatan način. S obzirom na klimatske uvjete područja i činjenicu da se u ljetnim mjesecima (radi štednje) rashladni sistem zgrade van radnog vremena isključuje smatramo da postojeći klima uređaji nisu dovoljni.

Preduzimati aktivnosti na implementaciji predloženih budućih rješenja iz studije "Analiza postojećeg stanja i prijedlog plana razvoja informacionog sistema Federalnog zavoda" kako bi se osigurao princip da je cijeli proces evidencije, obračun, isplata penzija podržan jednim sistemom kako bi se eliminirali rizici da se pravo na penziju ostvaruje pod različitim uvjetima i spriječilo dupliranje troškova za održavanje i razvoj sistema .

Preporučujemo izradu kontrolne liste mjesečnog obračuna penzija iz sličnih podataka koji se generiraju u različitim dijelovima sistema u svrhu kontrole putem rekonceilacije ulaza i izlaza sistema.

U komunikaciji sa Poreznom upravom preduzeti adekvatne aktivnosti kako bi razmjena podataka putem interfejsa sa JIS sistemom funkcionirala na zadovoljavajući način .

Izvršiti dopunu u matičnih podataka osiguranika i penzionera za nedostajući JMBG kao bitan podatak identifikacije osobito u dijelu razmjene sa drugim sistemima u kojima je JMBG ključni podatak za vezu sa podacima (Porezna uprava FBiH, Zavodi zdravstvenog osiguranja , FM rada i socijalne skrbi, sistemi R Hrvatske).

Preporučujemo izradu interne web stranice Zavoda i osiguranje adekvatne zaštite od prekomjernog zagrijavanja prostorije za server.

5. KOMENTAR

Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, u ostavljenom roku, očitovao se na Nacrt izvještaja o reviziji finansijskih izvještaja Federalnog zavoda za 2011.godinu, dopisom br. FZ 1/2-05-7-4633 od 05.07.2012.godine. U očitovanju je navedeno da isti nemaju komentara na dostavljeni Nacrt izvještaja.

**Rukovodilac
Sektora za finansijsku reviziju**

Anica Pudar, dipl. oec.

Vođa tima:

Jadranka Novak, viši revizor

Član tima:

Dubravka S. Barbarić, revizor

Vedran Zovko, pomoćnik u finans. reviziji

Za IT reviziju:

Derviša Harbaš, viši IT revizor

Prilog br. 1.
Izvršenje Finansijskog plana Federalnog zavoda za mirovinsko/penzijsko invalidskog osiguranje na dan 31.12.2011. godine u KM

C-to	Vrsta prihoda	Finansijski plan za 2011.god.	Rebalans Plana 2011.god.	Operativni plan za 2011. god.	Izvršenje plana na dan 31. 12. 2011.god	Izvršenje plana za 2010. g.
1	2	3	4	5	6	7
710000	Prihodi od poreza	1.430.000.000	1.430.000.000	1.430.000.000	1.464.817.772	1.473.702.514
712000	Doprinosi za socijalnu skrb	1.430.000.000	1.430.000.000	1.430.000.000	1.464.817.772	1.473.702.514
720000	Neporeski prihodi	4.823.000	4.823.000	4.823.000	5.250.948	5.037.925
721000	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih kursnih razlika	3.933.000	3.933.000	3.933.000	4.728.293	4.207.038
721100	Prihodi od nefinansijskih javnih poduzeća i finansijskih javnih institucija	-	-	-	13.623	37.212
721200	Ostali prihodi od imovine	3.933.000	3.933.000	3.933.000	4.714.659	4.169.125
721500	Prihodi od pozitivnih tečajnih razlika				11	701
722000	Naknada i takse i prihodi od pružanja javnih usluga	890.000	890.000	890.000	522.655	830.887
722600	Prihodi od pružanja javnih usluga				522.655	830.887
732000	Tekuće potpore	364.992.880	364.992.880	364.992.880	170.236.150	179.605.000
732100	Tekuće potpore od ostalih razina vlasti	364.992.880	364.992.880	364.992.880	170.236.150	179.605.000
811000	Kapitalni primici	-	-	-	15.788	-
811100	Primici od prodaje stalnih sredstava	-	-	-	15.788	
	Ukupno prihodi i primici	1.799.815.880	1.799.815.880	1.799.815.880	1.640.320.658	1.658.345.439
611000	Plaće i naknade zaposlenih	26.712.875	26.783.365	27.022.365	26.063.484	26.883.501
611100	Bruto plaće i naknade	21.893.920	21.893.920	21.893.920	21.730.764	22.367.561
611200	Naknade troškova zaposlenih	4.818.955	4.889.445	4.889.445	4.332.720	4.515.940
612000	Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	2.298.862	2.298.862	2.449.930	2.426.083	2.496.176
612100	Doprinosi poslodavca	2.298.862	2.298.862	2.449.930	2.426.083	2.496.176
613000	Izdaci za materijal i usluge	19.121.627	18.824.057	18.433.989	15.238.117	15.380.237
613100	Putni troškovi	381.356	388.085	388.085	196.591	217.537
613200	Izdaci za energiju	763.800	781.800	781.800	683.468	585.807
613300	Izdaci za komunalne usluge	10.072.543	10.072.543	10.072.543	9.639.899	9.611.277
613400	Nabavka materijala	955.200	870.461	870.461	377.903	550.936
613500	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	171.400	171.400	171.400	92.064	90.051
613600	Unajmljivanje imovine i opreme	75.000	75.000	75.000	62.867	60.221

613700	Izdaci za tekuće održavanje	258.160	274.800	274.800	222.504	197.621
613800	Izdaci za osig., bankarske usluge	1.539.500	1.379.500	1.379.500	937.281	1.401.164
613900	Ugovorne usluge	4.904.6868	4.810.468	4.810.468	3.025.540	2.665.623
614000	Tekući transferi	1.694.774.191	1.695.001.271	1.695.001.271	1.647.410.407	1.569.292.323
614200	Grantovi pojedincima	1.694.676.191	1.694.903.271	1.694.903.271	1.647.355.337	1.569.241.253
614300	Grantovi neprofitnim organizacijama	98.000	98.000	98.000	55.070	51.070
821000	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	5.500.000	5.500.000	5.500.000	988.036	2.173.082
821100	Nabavka šuma, zemljišta i višegodišnjih zasada					76.500
821200	Nabavka građevina	-	-	-	99.498	1.261.359
821300	Nabavka opreme	-	-	-	888.538	835.223
	Ukupno rashodi i izdaci	1.748.407.555	1.748.407.555	1.748.407.555	1.692.126.127	1.616.225.319
	Suficit	51.408.325	51.408.325	51.408.325		42.120.120
	Deficit				51.805.469	
	Broj zaposlenih	869	869	869	869	905